

MENNESKERETTIGHEDER

INDHOLD

Menneskerettighedernes kilder og deres status i dansk ret.....	4
Grundlovens rettigheder	4
EU's grundlæggende rettigheder	4
Menneskerettighedskonventionen (EMRK).....	4
Menneskerettighedernes indhold og fortolkning.....	6
Grænser for menneskerettighederne	7
Retlige begrænsninger i menneskerettighederne:.....	7
Hvorfor begrænse menneskerettigheder?.....	9
Forbud mod tortur og umenneskelig behandling eller straf.....	11
Et absolut forbud	11
Nedværdigende behandling eller straf.....	13
Umenneskelig behandling eller straf	13
Tortur.....	14
Politiets magtanvendelse	15
Anholdelse.....	15
Afhøring	16
Legemsindgreb.....	16
Udvisning eller udlevering.....	17
Retten til personlig frihed.....	19
Anvendelsesområdet – er der tale om frihedsberøvelse?.....	20
Undtagelser til forbuddet mod frihedsberøvelse.....	22
Elementer i EMRK art. 5.....	23
Varetager frihedsberøvelsen legitime formål?	24
Er frihedsberøvelse nødvendig og proportional?.....	25
Grundloven	25
EMRK.....	25
EMRK TP 4, art. 2	26

- Der foreligger kun konflikt, hvis: Der foreligger en afklaring af EMRK's fortolkning, når praksis direkte har taget stilling til netop dette fortolkningsspørgsmål. Eller det på baggrund af praksis med betydelig sikkerhed kan udledes, hvordan fortolkningsspørgsmålet skal falde ud, jf. forarbejderne til inkorporeringsloven af 1992.
 - Der foreligger **ikke** konflikt, hvis: Der ikke findes nogen EMD-praksis, eller hvor EMD's praksis ikke med rimelig sikkerhed danner grundlag for en slutning, jf. forarbejderne til inkorporeringsloven af 1992.
2. Kan konflikten løses ved harmoniserende fortolkning af dansk ret?
- Hvis ja, benyt fortolkning
 - Hvis nej, fortsæt
3. Hvad angår konflikten?
- **Modstrid mellem EMRK og Grundloven:** Grundloven har forrang, idet EMRK ikke er inkorporeret på grundlovsniveau, jf. U1995.672/2R Erik Ninn Hansen. Danmark kan anse EMD's retspraksis for uanvendelig i Danmark, hvis EMD har overskredet sine beføjelser, som Danmark har afgivet ved GRL § 20, jf. princippet i EU-retten.
 - **Modstrid mellem EMRK og Grundlovens rettigheder:** EMRK's rettigheder begrænser ikke muligheden for en bedre rettighedsbeskyttelse i Grundloven, jf. EMRK art. 53. *Hvis EMRK giver individet en bedre rettighedsbeskyttelse end Grundloven, strider det heller ikke imod Grundloven.*
 - **Modstrid mellem EMRK og almindelig dansk lovgivning:** UP: EMRK har forrang for modstridende dansk ret. Det er ligegyldigt, om den danske lovbestemmelse er vedtaget før eller efter inkorporeringen i 1992, eller om EMD's praksis er ældre eller nyere end den danske lovbestemmelse.
OBS: Danmark kan vælge at fravige EMRK. F.eks. kan Folketinget tilkende-give et ønske om fravigelse af EMRK eller acceptere muligheden herfor i lovforarbejde til vedtagelse af ny lov – husk, at FT har hjemmel til helt at opsig konventionen, så de må tillige kunne fravige en enkelt bestemmelse.

Dualistiske opfattelse i dansk lov

Denne betyder, at vi i dansk ret adskiller fra international ret. International ret kan således kun få direkte indflydelse i Danmark, **hvis den er inkorporeret i dansk ret, jf. forudsætningsvist GRL § 19**. Dette ses ydermere i U 2006.770 H Aktiveringssagen.

Internationale konventioner, som ikke er inkorporeret i dansk ret, må således vige for Grundloven, og andre danske love.

OBS: menneskerettighedernes indbyrdes påvirkning er komplekst. EMD er dog dominerende, da EMD er den eneste specialiserede menneskeretsdomstol i Europa. Både nationale domstole og EUD indordner sig derfor efter EMD's praksis.

Maastricht-dommen: Eu-Retten mp vige for grundloven (s. 24)

Aktiveringssagen: En klar dansk lovbestemmelse, går forud for evt. modstridende bestemmelser i ikke-inkorporeret international konvention (s. 25)

Hvilket fokus på indgreb i frihedsrettigheder har vi?

1. De bestemmelsesspecifikke begrænsninger/Stk. 2 -afvejning
2. Fravigelse af rettigheder i nødretstilfælde

Indgreb i frihedsrettigheder

Bestemmelsesspecifikke begrænsninger:

- Ift. EMRK: populært også kaldet "stk. 2-afvejningen"
- Gælder for EMRK art. 5, 8-11 og TP 1, art. 1 (ejendomsretten)
- Tilsvarende krav gælder i GRL's rettigheder §§ 67, 73 og 77-79
- Husk (JER s. 92): Den egentlige afvejning skal foretages i vurderingen af det enkelte indgreb

Individets afkald på rettigheder

Hvorfor kan individet under visse omstændigheder give afkald på sine rettigheder?

- En række almindeligt forekommende situationer ellers ville udgøre potentielle MR krænkelse, fx medicinske indgreb med samtykke eller hospitalsindlæggelser
- Selvbestemmelse og aftalefrihed er integreret del af menneskerettens og demokratiets etik og rettighedsbeskyttelse må således ikke påtvinges

Der kan **ikke** samtykkes til drab, tortur, slaveri, frihedsberøvelse, idet det er fundamentale menneskerettigheder (evt. Præceptive; jus cogens).

Hvilke betingelser er der for et lovligt afkald på rettigheder?

- Frivillighed i afkaldet
- Informeret grundlag for afkald
- Klart og utvetydigt afkald

Hvordan forholder det sig med aktiv dødshjælp?

EMD giver tilladelse til det, hvor det er op til lovgivningen i det enkelte land at beslutte det.

Krav:

- Det er frivilligt
- Det er informeret
- Klart og utvetydigt afkald
- En form for lægefaglig forståelse af, at det er det rigtige.
- Terminalt syge

Er betingelserne ikke opfyldte, så kan staten blive dømt for ikke at opretholde beskyttelsen af retten til liv

- Frihedsberøvedes ret til prøvelse, judicielt prærogativ uden for strafferetsplejen (stk. 6)
- Folketingets tilsyn med frihedsberøvelse uden for strafferetsplejen (stk. 7)
 - Bemærk Grl. § 85 (forsvaret)

EMRK art. 5

- Beskytter retten til personlig frihed og sikkerhed
- Krav om lovhjemmel til frihedsberøvelse
- 6 udtømmende undtagelser til forbuddet mod frihedsberøvelse
 - a. Efter domfældelse af kompetent domstol
 - b. Gennemtvungelse af domstolspåbud og lovmæssige forpligtelser
 - c. Anholdelse og varetægtsfængsling ved mistanke om kriminalitet, forebyggelse af samme, flugtrisiko
 - d. Tvangsfjernelse mv. af børn og unge
 - e. Frihedsberøvelse af sindssyge, smitsomt syge, alkoholikere, narkomaner og vagabonder
 - f. Frihedsberøvelse af asylansøgere eller udlændinge, der begæres udvist

EMRK TP 4, art. 2

Dette er bestemmelsen omkring bevægelsesfrihed, hvor der skal foretages en almindelig stk. 2 – afvejning (det er dog i stk. 3).

- Stk. 1: Enhver, der lovligt befinder sig på en stats område, skal inden for dette have en ret til at *færdes frit og til at vælge sit opholdssted*.
- Stk. 2: Enhver har frihed til at forlade et hvilket som helst land, herunder sit eget.
- Stk. 3: Undtagelser (se JER s. 152 og): Mindre vidtgående beskyttelse end mod frihedsberøvelse

OBS: ikke en udtømmende opstilling.

Anvendelsesområdet – er der tale om frihedsberøvelse?

Frihedsberøvelse; Enhver form for indespærring, som indebærer, at et afgrænset område ikke må forlades. Indelukkelse – ikke udelukkelse

Klare tilfælde af frihedsberøvelse.

Der skelnes mellem inden for og uden for retsplejen.

Hvilke slags frihedsberøvelser er inden for strafferetsplejen?

- anholdelse
- (varetægts)fængsling
- afsoning af straffedom

Det er altså det, som har at gøre med, at en person bliver straffet for en straffelovsovertrædelse.

Anvendelsesområde

Grundloven

Hvad er husundersøgelser?

Det er indtrængen i private lokaler, hvor der ikke er almindelig adgang.

Hvad kan dette være?

- Privat bolig
- Forretningslokaler
- Lager

Hvad er breve og papirer?

Det er breve og papirer, som staten normalvis ikke har adgang til, hvor de beslaglægger sig undersøgelse deraf.

Det er altså gennemsyn af private breve.

Hvad betyder det?

Det betyder at rådighedsberøvelse eller gennemsyn af private breve osv. det er beskyttet af bestemmelsen, hvorfor staten som udgangspunkt ikke må dette.

Det er oplagt, at dette er under anvendelsesområdet.

OBS: hvis de har en retskendelse må de gerne alligevel.

Hvad betyder telegraf?

Det har vi udvidet til dagens måde at kommunikere på, herunder sms, e-mail og andre former for moderne kommunikation.

Hvad er omfattet af post-, telegraf- og telefonhemmeligheden?

Det er primært aflytning, som er det klare brud på telefonhemmeligheden - men også registrering af kommunikation.

OBS: det er ikke nok med en generel henvisning, der skal være en særskilt tilladelse.

Der er adgang til at anvende beskyttelsesområdet på, i og uden for retsplejen.

Hvorfor skal der være tale om tvangsmæssige indgreb fra offentlige myndigheder?

Hvis der er givet samtykke til det, så er der ikke disse hensyn at tage.

Hvis man samtykker sig ud af en menneskerettighed, så kan man ikke påberåbe sig den.

Hvorfor kun fra offentlige myndigheder?

Menneskerettigheder handler om overgreb fra staten, i og med grundloven ikke har den positive forpligtelse, så skal der være tale om en offentlig myndighed, som skal have gjort indgreb.

Hvordan kan der være tale om et gyldigt samtykke ud af en rettigheds beskyttelse?

U3: begrænsninger af ytringer mht. Tid, sted og form.

- Det kan være man skal vente med at ytre sig indtil nogle bestemte forhold er passeret.

EMRK art. 10

Det står ikke specifikt, at der er forbud mod censur, det udledes af retspraksis.

OBS: det vil være tilladt at have de her hensyn til statens sikkerhed, hvorfor staten kan komme igennem med de her undtagelser til forudgående censur.

Kan der gøres undtagelser til art. 10 under faresituationer, jf. art. 15?

Idet art. 10 ikke er nævnt som et absolut forbud i art. 15, vil det være muligt under faresituationer at gøre indgreb i ytringsfriheden.

Efterfølgende indgreb

Hvad står der i 3. pkt.?

Det afskærer ikke ytringens udbredelse, fordi det kun er efterfølgende, at man bliver udsat for en form for sanktion

Hvad er hensigten med det?

Der er denne præventive virkning, hvor individer tænker sig om før de udtaler sig i forhold til, hvad de måtte være af straffelovsbestemmelser.

Er det et problem i forhold til § 77, hvis efterfølgende straf skulle gå hen og blive voldsomt?

Dette mener de fleste retsteoretikere, at det er det.

Hvad er løsningen på dette?

Der må være en forståelse af, at lovgivningsmagten ikke kan gå ind og strafpålægge dette, sådan at den egentlige beskyttelse bliver udhulet.

Hvad er konklusionen på diskussionen?

Retspraksis udelukkende støtter sig på EMRK art. 1 i forhold til efterfølgende indgreb og muligvis en uskreven retsgrundsætning under GRL § 77.

Hvad betyder det?

§ 77 kriminaliserer udelukkende det, at indføre censur, så kigger vi på denne strafpålæggelse efterfølgende – hvis den efterfølgende straf er ulovlig i forhold til menneskerettigheder, så vil det typisk være EMRK art. 10 der henvises til.

Ærekrænkelser

Hvor findes ærekrænkelser i EMRK art. 10?

"andres gode navn og rygte", må anses som at være det samme som ærekrænkelser.

Hvilke bestemmelse i straffeloven er relevant?